

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Arbeid med avfall i barnehagen

Working with waste in kindergarten

Kandidatnummer: 314

BLUBACH 2018/2019

Fakultet for lærarutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Barnehagelærerutdanning

Veileder Anita Tvedt Crisostomo

Innleveringsdato: 31.05.2019

Antall ord: 8791

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Abstract

The crisis with solid waste pollution is getting bigger and it's a part of the young children's lives. The theme of this bachelor thesis is *Waste in the kindergarten*. The bachelor thesis focuses on how three kindergarten teachers in Bergen works with solid waste in their kindergarten and how working with solid waste is important. The research question I want to answer is "*How does kindergarten teachers work with solid waste in the kindergarten?*"

The bachelor thesis shows how the kindergarten teachers work with solid waste through the three R's, Recycling, Reduce and Reuse. The new information I collected on the field is acquired through qualitative research with interviews as the research method for collecting the findings. The findings shows me that the kindergarten teachers work most with waste through recycling. But they are trying to work with solid waste in all the three forms of working with solid waste.

I argue that working with solid waste in the kindergarten is important since its something that's all ready is a part of children's lives and it can promote a sustainable future.

Innhold

Abstract	1
1.0. Mitt utgangspunkt	4
1.1. Oppgavens struktur	4
2.0. Teorigrunnlag	5
2.1. Bærekraftig utvikling i barnehagen	6
2.2. Pilarene i bærekraftig utvikling	6
2.3. Tre sider ved arbeid med avfall	7
2.4. Barns kompetanse i store, verdensomfattende spørsmål	8
2.5. Potensialet for læring med avfall	9
2.6. Bærekraftstrappa	10
2.7. Må alt være bærekraftig?	11
3.0. Metode	11
3.1. Kvalitativt intervju	12
3.2. Utstyr	13
3.3. Utvalget av intervjupersoner	13
3.4. Bearbeiding av data og funn	14
3.5. Forskningsetikk	14
3.6. Metodekritikk	15
4.0. Analyse og drøfting av funn	16
4.1. Hvordan arbeides det med avfall i barnehagen?	17
4.2. Hvorfor eller hvorfor ikke blir det arbeidet med avfall i barnehagen?	18
4.3. Hvordan barnehagen blir påvirket og påvirker samfunnet ved arbeid med avfall?... ..	20
5.0. Resultat	22
6.0. Avslutning	23
7.0. Referanser	25

8.0. Vedlegg	27
8.1. Vedlegg 1. Informasjonsskriv med samtykkeerklæring	27
8.2. Vedlegg 2.	30

1.0. Mitt utgangspunkt

Bakgrunnen for valget av tema for denne oppgaven kom gjennom valgfaget bærekraftig utvikling med barns medvirkning, under siste året på barnehagelærerutdanningen. Valget av tema kom også til meg etter erfaringer fra praksis hvor jeg hørte forskjellige utsagn om arbeid med avfall i barnehagen, spesielt resirkulering, og var med på prosjekter hvor vi arbeidet med avfall som tema. Gjennom valgfaget bærekraftig utvikling med barns medvirkning forstod jeg fort at det ikke var så mye forskning på feltet (Davis, 2009), noe som gjorde mitt valg av tema enda mer spennende.

Det er spesielt spennende å se på hvordan barnehagelærere arbeider med bærekraftig utvikling i barnehagen nå to år etter den nye Rammeplanen for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) løftet bærekraftig utvikling fra fagområdet natur, miljø og teknologi til barnehagens verdigrunnlag. Da kan jeg gjennom tre intervjuer av barnehagelærere se hvor stor del av barnehagen bærekraftig utvikling har blitt. Den delen av bærekraftig utvikling jeg ønsker å se på, er arbeid med avfall i barnehagen igjen fordi det er noe det er lagt lite vekt på tidligere (Jørgensen, Madsen & Læssøe, 2018). Problemstillingen jeg ønsker å finne svar på i oppgaven er; *hvordan arbeider barnehagelærere med avfall i barnehagen?* Jeg ønsket å finne svar på denne problemstillingen ved å intervju tre barnehagelærere fra tre forskjellige barnehager. For å finne svar på hvordan barnehagelæreren arbeider med avfall deler jeg intervjuene inn i tre hovedpunkter, 1) hvordan det arbeides med avfall i barnehagen, 2) hvorfor/hvorfor ikke det arbeides med avfall i barnehagen, og 3) hvordan barnehagen påvirker og blir påvirket av samfunnet.

1.1. Oppgavens struktur

Først vil jeg i denne oppgaven presentere det teoretiske grunnlaget jeg oppfatter som relevant for å besvare problemstillingen på best mulig måte. Jeg vil gjøre rede for hva jeg mener med arbeid med avfall, hvorfor arbeid med avfall er viktig og hvordan det kan gjennomføres. Deretter går jeg inn på valg av metoden jeg bruker for å innhente ny informasjon om tema. I metodedelens beskriver jeg hvordan jeg har anskaffet meg ny kunnskap på feltet og jeg har også her et kritisk syn på den valgte metode. Videre vil jeg presentere og analysere funnene fra de tre intervjuene med barnehagelærere. Analysen skjer på bakgrunn av de tre hovedpunktene som er nevnt over. Til slutt ønsker jeg å oppsummere funnene som kommer fram etter analysen, for å finne hvordan det arbeides med avfall i barnehagen.

2.0. Teorigrunnlag

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere teorien som legger grunnlaget for intervjuguiden og drøfting videre i oppgaven. Det er skrevet mye faglitteratur på barnehagefeltet, men ikke så mye innenfor bærekraftig utvikling i barnehagen (Davis, 2009). Før Rammepanen i 2011 (Kunnskapsdepartementet, 2011) kom, var ikke bærekraftig utvikling en del av barnehagen. Det kommer mer forskning på feltet, men fremdeles hevder Davis (2015, s. 20) at utdanning mot bærekraftig utvikling er underpraktisert, med begrensede ressurser og med for lite forskning på feltet. Selv om hun hevder store steg er tatt i nyere tid, for eksempel ved den nye rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017). Allerede så langt i 2019 er det gitt ut to norske bøker om bærekraft i norske barnehager (Bergan & Bjørndal, 2019; Kasin, 2019). Fremtredelsen av organisasjoner som jobber for bærekraft rettet mot barnehagen er også stor. Organisasjoner som Grønt flagg og Miljøfyrtårn setter rammer for at barnehagene som er medlemmer skal bli mer bærekraftige. Gjennom miljørettet pedagogikk i Grønt flagg, eller miljørettet drift, i Miljøfyrtårn. Av 5788 barnehager i Norge, tall fra 2018 (Statistisk Sentralbyrå, 2019), er ca. 600 barnehager sertifisert med Grønt Flagg (S. Hungnes, Personlig kommunikasjon, 09. Mai 2019) og 461 som er sertifisert av Miljøfyrtårn (Miljøfyrtårn, 2019a).

Heggen (2015) beskriver miljøfyrtårn-sertifiseringen som en miljøsertifisering som fokuserer på driften av barnehagen. Det vil si at de retter søkelys på blant annet energibruk, avfallshåndtering, transport og innkjøp. I motsetning til den andre miljøsertifiseringen vi har i Norge, Grønt flagg, fokuserer ikke miljøfyrtårn på miljøvennlig pedagogikk. Ved arbeid med avfall i miljøfyrtårnsertifiserte barnehager skal de arbeide med å redusere matsvinn og det skal gjennomføres årlige målinger av avfallet i barnehagen (Miljøfyrtårn, 2019b). Ved at barnehager er miljøsertifisert legges det altså rammer for hva barnehagene må arbeide med og gjøre i hverdagen.

2.1. Bærekraftig utvikling i barnehagen

I den nye Rammeplanen ble bærekraftig utvikling en del av barnehagens verdigrunnlag (Utdanningsdirektoratet, 2017). Rammeplanen er et styringsdokument som bygger på Barnehageloven (2005), og skal styre innholdet i barnehagen. At bærekraftig utvikling ble en del av verdigrunnlaget i barnehagen har derfor gjort at bærekraftig utvikling skal være en verdi barnehagene vektlegger og skal inkluderes i barnehagenes planer. I Rammeplanen står det at barnehagen har en viktig oppgave med å fremme verdier, holdninger og praksis for et mer bærekraftig samfunn. Rammeplanen sier også noe om hva deres definisjon på bærekraftig utvikling er. Rammeplan definerer bærekraftig utvikling ved at de menneskene som lever i dag får dekket sine grunnleggende behov uten å ødelegge for fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov (Utdanningsdirektoratet, 2017). Denne definisjonen er ikke ulik den som Vår felles fremtid lagde i 1987 (Verdenskommisjonen for miljø og utvikling). Selv om rammeplanen er et styringsdokument er det frihet hos barnehagelærere for hvor stor vekt de velger å legge til arbeidet med bærekraftig utvikling, så lenge det er til stede. Derfor kan vektleggingen av bærekraft i barnehager bli forskjellig.

Som Davis (2015) hevder har det skjedd store steg de siste årene også i litteraturen som er blitt skrevet. Det kommer mer og mer forskning på bærekraftig utvikling i barnehagen, av denne litteraturen har mye handlet om hvilken rolle naturen har for bærekraftig utvikling (Chawla, 2006). Hvis vi retter søkelyset mot arbeid med avfall, viser Jørgensen et al. (2018, s. 808) at de finner veldig få studier om avfall i barnehagen, selv om de føler at arbeid med avfall er en del av øko-barnehagers praksis, som for eksempel gjennom miljøsertifisering. Jeg har funnet litteratur som jeg mener er relevant og overførbart til den norske barnehagen (Iliopoulou, 2018; Jørgensen et al., 2018; McNichol, Davis & O'Brien, 2011; Mohamed, Al-Gheethi & Yaakob, 2017)

2.2. Pilarene i bærekraftig utvikling

Arbeid med bærekraftig utvikling er et stort tema og krever en forståelse som er bredere enn bare å omhandle naturen. For å bruke en slik forståelse deler Verdenskommisjonen for miljø og utvikling (1987) inn bærekraftig utvikling i tre forskjellige pilarer. Verdenskommisjonen for miljø og utvikling (1987) var de første som brukte begrepet pilarer i bærekraft. De la vekt på sammenhengen mellom økologi, økonomi og sosiale forhold for bærekraftig utvikling. Verdenskommisjonen for miljø og utvikling (1987) bruker pilarene for å vise at det er i

skjæringen mellom de tre pilarene en aktivitet er bærekraftig Arbeid med bærekraftig utvikling, som for eksempel arbeid med avfall, må adressere større problemer enn bare de relatert til det økologiske miljøet, selv om dette er en viktig side av bærekraftig utvikling (Davis, 2015, s. 10). Det er faktisk en så viktig side at United States Environmental Protection Agency (2016) hevder at uten den økologiske pilaren har vi ingen grunnlag for de andre pilarene. Vi er helt avhengige av den økologiske pilaren for å overleve. Det er de senere årene blitt foreslått en fjerde pilar. Kasin og Haugen (2019) finner flere steder i litteraturen hvor det er begynt å ta til seg at en slik forståelse med fire pilarer bør brukes, for å beskrive bærekraftig utvikling. De fire pilarene er; den sosiale og kulturelle pilaren, den økonomiske pilaren, den økologiske pilaren, og den politiske pilaren (Davis, 2015). For at noe skal bli sett på som bærekraftig er det viktig at vi er innenfor alle pilarene.

Ser man for eksempel på arbeid med avfall, kan de fire pilarene komme til syne på denne måten, inspirert av en lignende beskrivelse av Heggen (2015): om vi arbeider med avfallet for å redusere og begrense påvirkningene av avfallet på miljøet, er det den økologiske pilaren som viser seg. Hvis vi da velger å resirkulere avfallet for å minimere påvirkningene på miljøet, kan vi se videre på hva «søplemenn» og avfallsstasjonene gjør, da er vi i den kulturelle pilaren. Videre må vi trekke inn den økonomiske pilaren. Hva koster det for barnehagen å resirkulere, må de betale noe ekstra for flere typer avfall for eksempel. Den økonomiske pilaren bygger ikke bare på pris, men også på ressurser. Om resirkulering derfor krever at personalet må trekke seg vekk fra barna, er dette dårlig utnyttelse av ressurser og påvirker den økonomiske pilaren. Den politiske siden kommer inn om myndighetene, eller organisasjoner som Miljøfyrtårn, har noen rammer for arbeid med avfall som barnehagen må følge. Rammeplan for barnehagen er ett eksempel på styring fra myndighetene. Det kan også være at arbeidet blir satt i gang ut ifra barnas medvirkning, noe som også er en del av den politiske pilaren. Når en aktivitet eller handling faller innenfor alle disse pilarene kan vi se på det som bærekraftig. Hvis kostnaden for avfallshåndtering er for stor, vil ikke økonomien bli bærekraftig, det er derfor det er viktig å finne skjæringspunktet hvor en aktivitet er bærekraftig innenfor alle pilarene (Unesco).

2.3. Tre sider ved arbeid med avfall

Når jeg ser på arbeid med avfall i barnehagen henter jeg inspirasjon fra begrepet «waste management» fra Mohamed et al. (2017, s. 69). De beskriver, i sitt forskningsprosjekt om resirkulering av avfall i en barnehage i Malaysia, tre måter å jobbe med avfall på resirkulering, gjenbruk og reduksjon av avfall. Disse tre måtene å arbeide med avfall på,

finner vi også igjen i det Langholm og Heggen (2019, s. 199-201) beskriver som forbrukspyramiden, som er inspirert av avfallspyramiden (LOOP, 2018). Forbrukspyramiden kan deles inn i tre hovedpunkter etter viktighetsgrad, reduksjon av mengden avfall vi produserer, gjenbruk og gjenvinning. Flere av disse ordene kan vi også se komme igjen andre steder i litteraturen for bærekraftig utvikling i barnehagen. For eksempel bruker Pramling Samuelsson (2011) noen lignende ord, når hun trekker frem hvordan vi bør begynne arbeidet med bærekraftig utvikling i barnehagen. Hun er en av de som argumenterer sterkt for hvorfor vi bør begynne arbeidet med bærekraftig utvikling i barnehagen. Hennes forslag til hvilke aktiviteter som kan være gode steder å begynne med arbeid for bærekraftig utvikling, bygger på syv ord. Disse syv ordene er: respekt, refleksjon, reduksjon, gjenbruk, reparering, resirkulering og ansvar. Som vi ser så går ordene resirkulering, gjenbruk og reduksjon igjen flere steder i litteraturen. Derfor bruker jeg en definisjon for avfall som bygger på disse tre ordene videre under intervjuene og i analysen av intervjuene.

2.4. Barns kompetanse i store, verdensomfattende spørsmål

I litteraturen for tidlig læring om bærekraftig utvikling, er det en felles forståelse for at små barn er i stand til å arbeide med og forstå større miljøproblemer, men at vi ikke må skremme dem (Davis, 2015, s. 16; Pramling Samuelsson, 2011). Davis (2015, s. 22-23) hevder at miljøproblemer er noe som allerede er en stor del av barnas liv. Enten de har sett bilder av naturkatastrofer eller fått førstehåndserfaringer med lignende hendelser, som for eksempel oversvømmelse, forurensning eller avskoging. Uansett er miljøproblemet en del av barnas hverdag, derfor mener Davis at unge barn fortjener å lære om bærekraftig utvikling, med noen som tar de og deres innspill seriøst. Davis (2015, s. 16) mener at ved bruk av omsorg, oppmuntring og videreføring av kunnskap, kan selv unge barn ha resiliens og være positive i verden og se deres mulighet for påvirkning i den. Pramling Samuelsson (2011, s. 107) kommer frem til at arbeid med miljø ofte ser ut til å føre med seg vanskelige problemer hvor vi ser etter en fasit. Når vi arbeider med bærekraftig utvikling sammen med barn mener hun derfor vi ikke bør formidle at det finnes ett riktig svar, men at det handler om å formidle og gjennomføre ideer. Hun hevder også at de miljøproblemene vi velger å ta opp i barnehagen bør være noe som er nærliggende barna, som arbeid med avfall.

Pramling Samuelsson (2011) hevder at noe av det viktigste når vi arbeider med bærekraftig utvikling med barn, er å ikke skremme barna eller gi barna skyldfølelse for problemer de voksne har skapt. Vi må heller hjelpe dem til å se at de selv kan påvirke, løse problemer og finne nye måter løsninger, altså bli endringsagenter (Pramling Samuelsson, 2011, s. 112).

Siden små barn ofte ikke er i en posisjon hvor de tar store valg, kan det være vanskelig for dem å påvirke miljøet. Slik Mackey (2012) mener at barna påvirker i større grad enn vi kanskje tror. I undersøkelsen hennes om bærekraftig utvikling i barnehagen påvirket barna foreldre til å begynne å gå til barnehagen og bytte ut engangsemballasjen til maten for å bli mer bærekraftige. For Mackey (2012) er det viktig å arbeide med demokrati og barns agens er for å få barn til å påvirke i miljøspørsmålene. Hun hevder at når barn blir tatt på alvor kan de bringe med seg positivitet og komme med ideer og forståelser for løsninger på problemene. Davis og Elliott (2003) hevder at arbeidet med barns agens og deres mulighet til å bli endringsagenter. Det beste for samfunnet er når alle aldere kommer sammen for å arbeide med miljøproblemer. Hvor barna får være med, sammen med voksen, å arbeide med å finne løsninger og bestemme handlinger.

Når vi arbeider med bærekraftig utvikling er det viktig å tenke at vi kan utgjøre en forskjell. Det er ikke så mange år siden hull i ozonlaget var ett stort problem, men når alle gikk sammen for å arbeide med å tette hullene klarte vi å fikse og reversere problemet med ozonlaget (Langholm & Heggen, 2019). Slik kan det også være innenfor andre problemer med bærekraft. Når vi alle jobber sammen store som små, kan vi løse selv de største problemene (Davis & Elliott, 2003).

2.5. Potensialet for læring med avfall

I en undersøkelse om potensialet til læring med avfall, gjennomført i Danmark, finner Jørgensen et al. (2018) at de barnehagelærerne de intervjuet mente arbeid med avfall i barnehagen handler om å lære barna til å rydde opp etter seg selv. Det vil si at de finner at det handler om å prøve å endre eller skape handlinger, uten at barna skal trenge å reflektere over eller tenke kritisk rundt avfallets prosess. Jørgensen et al. (2018) beskriver dette som at barnehagelæreren vil at barna skal gjøre som de blir fortalt og lære rutiner, som å kaste yoghurtbeger i plastavfallet. Jørgensen et al. (2018) hevder at hensikten barnehagelæreren har med å endre eller skape handlinger hos barna til gode vaner om avfall, er gode. Men at potensialet for læring er mye større, enn å bare lære barna hvordan avfallet skal nå den riktige søplebøtten fordi de har fått beskjed om det. Ved å arbeide med avfall på en måte hvor barna får muligheten til å skape forståelse for hvorfor de handler som de gjør. Samtidig som de reflektere over hvorfor de handler som de gjør vil barna kunne få et større læringsutbytte.

Iliopoulou (2018) gjennomførte en undersøkelse hvor hun ønsket å se på hvordan barn tror de kan handle for miljøet. I hennes undersøkelse fant hun at majoriteten av barna i 6 års alderen forstod avfallshåndtering som andres ansvar. Altså barna la ansvaret over på «søplemenn»

eller «resirkuleringsmennesker», barnas beskrivelser, og de snakket sjeldent om sin egen påvirkning i avfallshåndteringen. I undersøkelsen finner hun at litt over halvparten av barna mente at en måte å adressere avfallsproblemet på er ved å kaste søppel i søplebøttene og ikke på bakken. Dette er en god holdning, som viser at barna skjønner at vi bør kaste avfallet riktig. Men som Jørgensen et al. (2018) hevder kan dette handle om at de bare er fortalt hva de skal gjøre. Det kan vi forstå ut ifra at barna ser på avfallshåndtering som noen andres ansvar, noe de ikke har tenkt over. Videre finner Iliopoulou (2018) at 22% av barna foreslår gjenbruk eller resirkulering og 11% ga svar som hadde med minimering å gjøre. Iliopoulou (2018) hevder at resultatene sannsynlig er relatert til at barnehagen fokuserer mer på aktiviteter og mindre på barnas handling og forståelse, og at avfall ikke blir arbeidet med systematisk i barnehagen.

2.6. Bærekraftstrappa

Heggen (2015) hevder at barns miljøengasjement ofte presenteres som en stigende trapp, en miljøtrapp. Denne tankegangen er inspirert av Carson (1956) som var tidlig ute å trekke barns perspektiver og møte med naturen inn i miljøspørsmålet. Miljøtrappa kommer i mange forskjellige utgaver, men prinsippene er de samme. Langholm (2017) hevder at felles for slike modeller er at barns opplevelser med naturen står sentralt, på det første trinnet. Slike modeller som har som mål å gi små barn gode opplevelser for naturen for å senere ta ansvar for den. Dette stemmer overens med forskning om hvorfor voksne eller ungdom har blitt miljøforkjempere (Arnold, Cohen & Warner, 2009; Chawla, 2006). I miljøtrappa er det tydelig at naturen er i sentrum Kasin og Langholm (2019) benytter derfor ordet bærekraftstrappa for å trekke inn flere av pilarene i bærekraftig utvikling. De hevder at modellen kan tilpasses og videreutvikles. Bærekraftstrappa kan deles inn i 6 trinn: 1) erfare, 2) oppdage, 3) utvikle, 4) forstå, 5) handle og 6) ta ansvar. Det er viktig å ha forståelse for at barn kan utvikle seg på forskjellige trappetrinn samtidig. Det er enkelt å tenke seg at de yngste i barnehagen befinner seg i de nederste trinnene, men som Mackey (2012) finner har barn stor handlekraft også. Barna er med på å påvirke og medvirke hverandre og de rundt seg.

I arbeid med avfall kan det første trinnet være at barn erfarer å kaste avfall. I neste trinn kan barna oppdage at det finnes forskjellige typer avfall, de sanser avfallet og observerer det. Videre i trinn tre kan barna utvikle deres erfaringer rundt avfallet, før de begynner å forstå hvorfor vi gjør som vi gjør i det neste trinnet. Det femte trinnet bygger på handling, hvordan barnas handlinger nå er med på å påvirke og medvirke de rundt seg. Det siste trinnet er det som ofte blir sett på som visjonen for bærekraftig utvikling, at vi skal ta ansvar. Under hele

prosessen befinner barn seg på forskjellige steder i utviklingen og det er ikke en lineær utvikling.

2.7. Må alt være bærekraftig?

I arbeid mot bærekraftig utvikling kan det være viktig ikke å tenke at alle aktiviteter trenger å være bærekraftige her og nå for at arbeidet skal være bærekraftig. Langholm og Heggen (2019) forklarer dette ved at mange norske barnehager arbeider med gjenbruk i form av formingsarbeid. Dette kan vise seg å inneholde et paradoks, vi limer sammen materialer så de ikke lenger kan resirkuleres, da blir ikke aktiviteten bærekraftig her og nå. Om aktiviteten likevel lærer barna å se søppel som en ressurs og at det fører til at avfallsmengden går ned over tid, vil aktiviteten kanskje være mer bærekraftig en ved resirkulering, her og nå. Dette er også overførbart til andre problemstillinger innen bærekraftig utvikling i barnehagen. Det er derfor viktig å tenke på langtidsperspektivet inn i arbeid med bærekraftig utvikling i barnehagen.

3.0. Metode

I denne delen av oppgaven skal jeg vise til hvordan jeg har gått frem for å skaffe ny informasjon gjennom tre intervjuer om tema i oppgaven. Jeg vil begrunne de valgene jeg har tatt og beskrive grunnlaget for min måte å bearbeide funnene.

Dalland (2017) beskriver metode som et verktøy vi bruker for å skaffe oss ny kunnskap. Dalland poengterer at metodene vi velger å bruke forteller oss noe om hvordan vi går frem i anskaffelse av denne nye informasjonen. Den metoden jeg har valgt å benytte meg av for å anskaffe ny kunnskap om tema i dette forskningsprosjektet, om arbeid med avfall i barnehagen, er den metoden jeg mener egner seg best anskaffe den kunnskapen som best besvarer mitt forskningsspørsmål. Det er to metoder for å innhente ny kunnskap som var aktuelle å bruke i forskningsprosjektet, kvantitativ- og kvalitativ metode. Kvantitativ metode kan gi en god oversikt ved at den samler inn målbare faktorer. Kvantitativ metode skjer gjerne i form av spørreundersøkelser som tar for seg ett større utvalg av deltakere. Kvalitativ metode klarer på den andre siden å fange opp flere detaljer rundt spørsmålene og gi et dypere innsyn i noen få intervjupersoners liv. Kvalitative metoder fanger ikke opp det målbare, men fanger opp meninger og opplevelser (Dalland, 2017). Hvilken metode som blir valgt har derfor stor påvirkning for hvilken informasjon som blir samlet inn og det påvirker derfor resultatet i forskningsprosjektet. Etter som målet med denne undersøkelsen er å finne ut hvordan

barnehagelæreren tenker og utfører arbeidet i barnehagen, er det kvalitativ metode som egner seg best til å innhente den nye informasjonen jeg ønsker å jobbe med. Innenfor kvalitativ metode er det flere måter å anskaffe seg ny kunnskap på, jeg har valgt å bruke intervju. Ved bruk av intervju som kvalitativ metode kan jeg fange opp barnehagelærerens erfaringer og tanker rundt tema avfall for videre å sammenligne og tolke funnene fra flere intervjupersoner.

3.1. Kvalitativt intervju

I denne undersøkelsen bruker jeg kvalitativt intervju for å innhente og vurdere informasjonen som er relevant for undersøkelsen. Kvale og Birkmann (2015) beskriver intervju som en samtale med en viss struktur og med hensikt. De hevder at formålet med et intervju som kvalitativ metode er å innhente informasjon om intervjupersonens livsverden for å kunne fortolke den. Løkken og Søbstad (2013) henviser til Michael Quinn Patton (1980, s. 197) som skiller mellom tre typer kvalitative intervjuer. De tre forskjellige kvalitative intervjuene det skilles mellom er; uformell samtale, bruk av intervjuguide og strukturerte intervjuer. De ulike intervjutypene kan påvirke hvilken informasjon du får fra intervjupersonene. Intervju med bruk av intervjuguide, også kalt semistrukturert-intervju av Kvale og Birkmann (2015), er den intervjuformen jeg har valgt å benytte meg av for å samle inn informasjon. Ved å bruke en intervjuguide har jeg jobbet frem noen spørsmål på forhånd av intervjuene, som jeg ønsker å finne svar på. Intervjuguiden er med på å legge rammer for samtalen. Intervjuguiden er som nevnt en ramme og fungerer som et hjelpemiddel som sørger for at visse spørsmål blir tatt opp, utenfor dette står jeg fritt til å velge rekkefølgen av spørsmålene, til å stille oppfølgingsspørsmål eller klargjøre det som blir kommer frem i intervjuet. På denne måten får jeg en flyt i samtalen og det er lettere å vinkle samtalen inn på der jeg ønsker å finne ut av (Løkken & Søbstad, 2013). Kvale og Brinkmann (2015) beskriver tolv aspekter som brukes som forståelsesformer for å forstå innholdet i det semistrukturerte forskningsintervjuet. De aspektene som i denne undersøkelsen er mest interessant er det *deskriptive* aspektet og *meningsaspekt*. Det deskriptive aspektet handler om at intervjueren oppfordrer intervjupersonen til å beskrive det de opplever og føler, og hvordan de handler. Det andre aspektet er *mening* som handler om å prøve å forstå betydningen av et tema gjennom intervjupersonens livsverden (Kvale & Brinkmann, 2015). Begge disse forståelsesformene er med på å fange opp intervjupersonens tanker og handlinger om tema under tolkningen av intervjuet. For å bedre kunne fange opp informasjonen under det kvalitative intervjuet kan det være noe utstyr som er nyttig å benytte seg av.

3.2. Utstyr

Registreringen av intervjudataen er viktig da den legger grunnlaget for videre analyse av intervjuene. Hvordan jeg velger å registrere intervjudataen kan derfor påvirke informasjonen jeg får ut av intervjuene. Løkken og Søbstad (2013) skriver at å registrere intervjudata handler om få tak i intervjupersonens perspektiver på en så fullstendig måte som mulig. Jeg bruker derfor lydopptaker under alle intervjuene. Bruk av lydopptaker gjør dette lettere for meg som intervjuer å følge med under intervjuet og fanger opp mer av det som blir formidlet muntlig, i samtalen mellom meg som intervjuer og intervjupersonen. Ved bruk av lydopptak kan jeg fange opp mer av det som blir fortalt, slik det blir fortalt, enn om jeg skulle skrevet ned alt som blir fortalt under intervjuet. Ved lydopptak mister vi fremdeles noen dimensjoner ved intervjuet som kroppsholdningen og ansiktsuttrykk. For å kunne fange opp intervjupersonens perspektiver på en så fullstendig måte som mulig er det derfor viktig å ta notater under intervjuet som kan brukes til å supplementere lydopptaket. På denne måten kan jeg fange opp intervjupersonens perspektiver på en mer fullstendig måte enn ved kun bruk av lydopptak (Løkken & Søbstad, 2013).

3.3. Utvalget av intervjupersoner

Jeg gjennomførte et strategisk valg tidlig da jeg skulle velge intervjupersonene jeg ønsket å intervju. Jeg valgte å fokusere på barnehagelærere. Det strategiske valget med å velge barnehagelærere gjør at jeg utelukker de jeg tror ikke er interessante for undersøkelsen. Derfor er de tre intervjupersonene alle barnehagelærere i tre forskjellige barnehager. Jeg valgte å fokusere på barnehagelærerne da det er de som har ansvaret for det pedagogiske arbeidet på avdelingen (Utdanningsdirektoratet, 2017), derfor tror jeg de har innsikt nok i barnehagehverdagen til å kunne uttale seg om hvordan de arbeider med avfall i barnehagen.

Kvale og Brinkmann (2015) hevder at hvordan vi omtaler de som blir intervjuet er med på å legge føringer for hva vi anskaffer av informasjon. Kvale og Brinkmann (2015) mener intervjuobjekt er med på å gjøre intervjupersonen kun til et objekt i forskningen, og ved bruk av informant er jeg kun ute etter informasjonen de sitter på. Kvale og Brinkmann (2015) bruker derfor ordet *intervjuperson* om den som blir intervjuet. Grunnen til at de hevder det er den beste beskrivelsen for den som blir intervjuet, er at det er et samlende ord for andre betegnelser som kan gi føringer for hvordan vi ser på intervjupersonen. Jeg vil derfor videre i denne undersøkelsen bruke begrepet intervjupersoner, som Kvale og Brinkmann (2015) bruker. Intervjupersonene i denne oppgaven er valgt ut med noen få kriterier, som nevnt tidligere er det første kriteriet at de tre barnehagene er lokalisert i Bergensområdet. Videre er

det ønskelig at de har noen erfaringer og tanker rundt arbeid med avfall i barnehagen. Det var to relativt nye barnehagelærere og en med lang erfaring innenfor barnehagefeltet. Felles for de tre barnehagelærerne var at de arbeidet på avdelinger med barn opp til tre år. Måten jeg har opprettet første kontakten er gjennom epost. Det ble sendt ut en epost med informasjon om forskningsprosjektet (se vedlegg 1.) og ett spørsmål om interesse i å delta i forskningsprosjektet. Videre kontakt underveis i forskningsprosjektet har også foregått via epost. For eksempel planlegging av møter og oppfølgingsspørsmål er gjort over epost underveis i forskningsprosjektet.

3.4. Bearbeiding av data og funn

Datamaterialet fra intervjuene blir, som nevnt, samlet opp ved bruk av lydopptaker og notater underveis i intervjuene. Etter at intervjuene er gjennomført skal lydopptakene transkriberes. Dalland (2017) hevder at ved lydopptak og transkribering mister vi noe informasjon, som kan være viktig. Vi mister for eksempel, nyanser i stemmen, ansiktsuttrykk og kroppsspråk. Dalland (2017) hevder derfor at det er viktig, som poengtert tidligere, at vi skriver ned notater under intervjuet, som kan være med som tilføyning i transkriberingen. Disse notatene er viktige hjelpemidler når transkriberingene skal tolkes, da det gir meg mer informasjon som kan tolkes i intervjuene.

3.5. Forskningsetikk

Ved å bruke kvalitativ metode som intervju er jeg helt avhengig av intervjupersonene, det er bare de som kan gi meg den informasjonen jeg ønsker å innhente. Det er derfor viktig at jeg skaper en tillit og gjør intervjupersonene klar over hvordan deres informasjon og personopplysninger blir ivaretatt. Dalland (2017) hevder at forskningsetikk handler om å bevare personvernet og sikre at de som deltar i forskningen ikke skal føle det som en unødvendig belastning. For at forskningsetikken skal sikres har vi regler for forskningsetikk. Barnehageansatte er taushetsbelagte etter Barnehageloven (2005), dette gjelder også ovenfor meg som intervjuer, det er derfor viktig at det ikke samles inn opplysninger som kan identifisere enkeltbarn, deres foreldre eller avsløre annen taushetsbelagt informasjon. Det betyr at ikke bare navn, men også annen data som kjønn, alder, navnet på barnehagen og andre identifiserende opplysninger kommer frem. For å sikre at disse reglene blir fulgt i prosjektet bruker jeg Norsk senter for forskningsdata (NSD). NSD arbeider for å sikre personvernet i forskning. Dette forskningsprosjektet er meldt opp til NSD hvor jeg viser til hvordan personvernet til intervjupersoner skal bearbeides (se vedlegg 1.), forskningsprosjektet er godkjent av NSD (se vedlegg 2.) og står i tråd med personvernet. For å sikre at lydfilene fra

intervjuene og annen informasjon som gjelder personvern skal holdes anonymt og trykt, bli personopplysninger lastet direkte opp på en passord beskyttet ekstern server, Høgskulen på Vestlandets forskningsserver. Alle personopplysninger vil tilstrekkelig anonymisert og bli slettet etter at prosjektet er fullført.

Som nevnt er barnehagelærere taushetsbelagt (Barnehageloven, 2005), i forkant av intervjuene har jeg derfor nevnt for intervjupersonene at både jeg og de har taushetsplikt. Det blir i alle intervjuene nevnt at det er viktig det ikke kommer frem opplysninger som kan identifisere enkeltbarn, eller avsløre taushetsbelagt informasjon. Dette gjelder ikke bare navn, men også bakgrunnsopplysninger som alder, kjønn, navn på barnehagen, spesielle hendelser osv.

3.6. Metodekritikk

Ved å bruke en kvalitativ forskningsmetode vil det komme frem svakheter ved oppgaven. Et av spørsmålene en må stille seg er om undersøkelsen er gyldig nok. Dalland (2017) hevder at gyldigheten vurderes ut ifra reliabilitet og validitet. Reliabilitet handler om at oppgaven er utført korrekt, og at det tas høyde for mulig feilmargin (Dalland, 2017). Mens validitet sier noe om datamaterialet som blir samlet inn faktisk fanger opp det problemstillingen ønsker å finne svar på (Nyeng, 2012). Under det første intervjuet som ble gjennomført klarte jeg ikke å få ett resultat som var gyldig nok ut ifra de tre begrepene inne arbeid med avfall jeg ønsket å finne ut av, resirkulering, reduksjon og gjenbruk. Derfor ble det neste intervjuet utsatt, så jeg kunne forberede meg bedre ved å lese mer teori og arbeide med intervjuguiden. Dette arbeidet gjorde at jeg kunne få et mer gyldig resultat i de neste intervjuene. Det første intervjuet ble fulgt opp med oppfølgingsspørsmål for å få opp gyldigheten på intervjuet.

Jeg er kritisk til at utvalget fra en kvalitativ metode begrenser hvor mange intervjupersoner undersøkelsen kan ta for seg. Det gjør at denne undersøkelsen er for liten til å kunne gjenspeile hvordan det i barnehagefeltet arbeides med avfall i barnehagen. Den kan fremdeles være med på å rette søkelyset mot ett felt av barnehagen som det tidligere ikke er vært fokusert så mye på, bærekraftig utvikling.

Bruk av intervju i den kvalitative metoden fører også med seg noen problemer. I følge Dalland (2017) vil aldri kvalitativ forskning bli helt objektiv. Jeg hadde kjennskap til tema og en interesse for miljøvern før jeg begynte arbeidet. Jeg har prøvd å bruke dette til min fordel uten å la det legge for store føringer for arbeidet med undersøkelsen. Kvalitativt intervju kan også føre med seg ett problem da det blir ett skille mellom det som blir fortalt av

intervjupersonene og hvordan det faktisk er i hverdagen (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg så dette spesielt på ett punkt under intervjuene, hvor barnehagelæreren utaler at de har sluttet å sende hjem skittentøy i plastposer.

Under ett av intervjuene får jeg kun frem det intervjupersonen mener. Det kan være store forskjeller mellom hva de forteller i intervjuet, de kan pynte på sannheten, og hvordan det faktisk er i praksis. Det ligger her også ansvar på meg. Da dette var de første intervjuene jeg har hatt i slike formelle sammenhenger kan det prege intervjuenes gang. Hvordan jeg oppfatter og tolker de svarene jeg får under og etter intervjuene påvirker oppgaven i stor grad.

4.0. Analyse og drøfting av funn

Her ønsker jeg å presentere en analyse av informasjonen som kom frem i de tre intervjuene. Jeg ønsker å få frem hva barnehagelærerne har svart når de får spørsmål om arbeid med avfall i deres barnehage. Jeg har valgt å dele funnene inn i tre deler etter spørsmålene fra intervjuguiden og det jeg fikk de beste svarene på under intervjuene. De tre temaene jeg har valgt å dele funnene inn i, for best å svare på oppgaven, er: Hvordan det arbeides med avfall i deres barnehage, Hvorfor eller hvorfor ikke barnehagene arbeider med avfall og Hvordan barnehagen påvirkes og påvirker samfunnet. Intervjupersonene kommer fra tre forskjellige barnehager og jeg har valgt å gi barnehagene og intervjupersonene fiktive navn. Det er Bjarne fra Marihønen Barnehage, Kjell fra Fjelltoppen barnehage og Stian fra Trestammen Barnehage, videre i analysen vil disse navnene bli brukt.

4.1. Hvordan arbeides det med avfall i barnehagen?

Det første jeg ønsker å finne ut av i intervjuene var hvordan det blir arbeidet med avfall i de tre forskjellige barnehagene. Når jeg analyserer intervjuene ser jeg noen forskjeller, men også mange likhetstrekk. De forskjellige barnehagelærerne vektlegger forskjellige sider av arbeidet med avfall. I Marihønen Barnehage trekker Bjarne frem at de arbeider med gjenbruk i formingsaktiviteter og at de arbeider med å redusere matsvinnet ved å gi barna mindre porsjoner mat av gangen. Bjarne er den eneste som trekker frem mat direkte i arbeidet, dette er spennende siden McNichol et al. (2011) finner at mat står for 61% av en barnehages økologiske fotavtrykk. Bjarne nevner at de ikke arbeider med resirkulering på en god nok måte, men at det er noe de egentlig ønsker å gjøre. Også i Trestammen Barnehage trekker Stian frem at de har arbeidet litt med gjenbruk gjennom formingsaktiviteter, men at de ikke har jobbet mye med dette. Stian trekker frem at den måten de arbeider mest med avfall på er gjennom resirkulering. De sorterer avfallet på avdelingene i restavfall, plast, papp og glass og metall. I Trestammen Barnehage har de også hatt en bokbytte-dag for gi bøker et nytt liv, noe Stian trekker frem som resirkulerings arbeid, men som jeg også vil argumentere med at også handler om minimering av avfall, da det kan gjøre at vi kjøper mindre bøker.

Den siste barnehagen Fjelltoppen Barnehage, som er en miljøfyrtårnsertifisert barnehage. At de er miljøfyrtårnsertifiserte betyr at de har noen rammer med krav til hva de skal gjøre i arbeidet. Kjell trekker frem at de må veie avfallet de produserer, en uke hvert år, men han vet ikke hva som skjer med tallet fra målingen. Langholm og Heggen (2019, s. 201) hevder at veiing av avfall ikke er hensiktsmessig hvis det ikke blir en del av ett mål, som for eksempel å redusere mengden avfall. Da jeg spurte Kjell om han visste hva de brukte tallet til eller hva som var vanlig, hadde han ingen svar. Dette tolker jeg som at det ikke er klare nok mål for hva målingen skal brukes til annet enn at de er pålagt å måle. I Fjelltoppen barnehage kommer det frem at de har arbeidet mye med resirkulering. De har forskjellige avfallsbøtter for resirkulering på alle avdelinger og på pauserommet. I arbeidet med resirkuleringen inngår samtaler med barna for gjøre dem kjent med de forskjellige materialene som blir kastet og hvorfor vi kaster det. De har arbeidet med å synliggjøre hvor mye avfall de bruker til barna, personalet og foreldre ved å samle alt fra en uke i ett stort nett som vises frem. På tur samler de også søppel, som puttes på glass, så de kan vise det frem, snakker om det, sorterer og resirkulerer når de er tilbake i barnehagen. Kjell trekker frem at personalet snakker med barna om avfall i hverdagen og at de ofte trekker avfall inn i andre temaer, for eksempel når de har jobbet med havet blir plastavfall en naturlig del av prosjektet. Her forstår jeg det som at i

Fjelltoppen barnehage arbeider de med det potensialet Jørgensen et al. (2018) hevder arbeid med avfall kan ha.

Det er noen måter å arbeide med avfall på som kommer til syne i alle intervjuene. De tre barnehagene trekker frem at de arbeider med å plukke avfall med seg fra naturen når de er ute på tur i naturen. Det avfallet de finner på turene blir tatt med tilbake til barnehagen for å kastes. Alle barnehagene bruker også turer til nærmeste resirkuleringspunkt for å kaste glass og metall, da dette avfallet ikke blir hentet i barnehagen. I Fjelltoppen Barnehage tar de også med seg plasten til det nærmeste resirkuleringspunktet. Resirkuleringspunktene ligger ca. 10 minutters gange, med barn, unna barnehagen.

Det kommer også frem at alle trekker frem arbeid som skjer fra ledelsen i barnehagen, i alle barnehagene har de sluttet med plastposer og bruker heller gjenbruksnett til å sende hjem skittentøy. Dette er noe jeg sliter med å se hvordan fungerer i praksis. Alle intervjupersonene forklarer det som at de har byttet ut plastposer og ikke bruker plast lenger. Jeg er kritisk til dette da jeg tror det er en annen praksis en den som kommer frem. Hva gjør barnehagen for eksempel med vått tøy eller om et barn har bæsjet eller tisset på seg, blir dette bare lagt i tøyposer? Hva skjer med lukten? Jeg tror de prøver å minimere bruken av plastposer, men at de ikke har kuttet dem helt ut. Ledelsen i alle barnehagene har også bestemt at de skal arbeide med å slutte å bruke blå skoposer for å minimere plastavfallet.

4.2. Hvorfor eller hvorfor ikke blir det arbeidet med avfall i barnehagen?

Det neste jeg velger å trekke frem fra intervjuene er hvorfor og eventuelt hvorfor ikke barnehagene arbeider med avfall. I Marihønen barnehage svarer Bjarne at på grunn av at de prioriterer andre prosjekter fremfor arbeid med avfall blir det ikke fokusert så mye på, selv om han synes det skal være nærliggende i en natur og friluftsbarnehage som Marihønen er. Bjarne forteller at grunnen til at de ikke jobber med resirkulering er at det ikke er lagt opp til at de kan. Bjarne og resten av barnehagens oppfatning er at de må betale mye mer for å få plastavfall hentet i barnehagen, så de velger å ikke bruke ressurser på dette. Slike uttalelser er noe jeg tidligere har hørt også i andre barnehager, gjennom praksis under studiet. Her kommer pilarene i bærekraftig utvikling til syne. Siden resirkulering er en aktivitet som blir for dyr for barnehagen er det ikke økonomisk bærekraftig for dem, det betyr at i en helhet er ikke resirkulering bærekraftig for dem.

I Fjelltoppen barnehage sier Kjell at siden de er en Miljøfyrtårnsertifisert barnehage legger det noen føringer for hvorfor de arbeider med avfall. Etter min tanke var nok ønske om å arbeide mer miljøvennlig tilstede før de søkte om å bli miljøfyrtårn, altså tror jeg det er holdninger som allerede var i barnehagen. Kjell trekker frem at arbeid med avfall er noe som ofte er oppe i personalet og er et tema de ser på som viktig. De arbeider med avfall for å gi barna en forståelse for at det er viktig å kaste avfallet og at til slutt skal arbeid med avfall bli en del av barna. Noe som igjen er i tråd med det potensialet Jørgensen et al. (2018) ser for lærdom i arbeid med avfall.

I Trestammen Barnehage sier Stian at arbeid med avfall er noe som går veldig opp og ned. I perioder etter personalmøter hvor det er tatt opp blir arbeidet med avfall vektlagt, men det dabber av etter hvert. Fokuset forsvinner ofte over på andre prosjekter, men de prøver å arbeide med avfall litt hver dag. Stian sier at de arbeider med avfall i barnehagen for å skape positive holdninger til barna, ved å så noen frø som senere kan spire.

Noe som er spennende i alle intervjuene er at intervjupersonene trekker frem miljøtrappa som en av grunn til hvorfor de arbeider med avfall i barnehagen. Hvor barna de første trinnene skal få erfaringer og opplevelser, for å så til slutt å utvikle egne holdninger og handlinger som er bærekraftige. Det er spennende at alle barnehagelærerne trekker frem miljøtrappa som en av grunnene til hvorfor de arbeider med avfall siden miljøtrappa ønsker å utvikle barna til å få en forståelse og til å handle selv for miljøet. Det vil jeg si viser at alle barnehagelærerne tenker langsiktig på hvorfor de arbeider med avfall og at arbeidet i barnehagen bare er starten. De ønsker å starte ett arbeid hvor barna får erfaringer og opplevelser i barnehagen som senere kan utvikle seg til en forståelse og handlinger for avfall.

I min tolkning av det som kommer frem i de forskjellige intervjuene forstår jeg også at det er store forskjeller i personalet, hvor noen er veldig engasjerte mens andre ikke bryr seg så mye om arbeide med avfall. Dette overasker meg ikke. Med den nye Rammeplan for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) blir det lagt mer vekt på hva barnehagen skal gjøre, som for eksempel ved bærekraftig utvikling, derfor bør det ikke være avhengig av hvor engasjerte personalet er. Bærekraftig utvikling i barnehagen er ikke en del av barnehagelærer utdannelsen, men mindre det er tilgjengelig som ett valgfag, derfor kan det samtidig bli vanskelig å arbeide med noe en ikke har kunnskaper om. Davis (2009) hevder at en av måtene vi kan gjøre arbeid med bærekraftig utvikling til en større del av barnehagen er å begynne undervisning av det på barnehagelærerstudiet. Det kommer frem i intervjuene at det er derfor

er viktig med de i personalet som engasjerer seg for temaet og at disse klarer å dra med seg resten av personalet inn i arbeidet.

4.3. Hvordan barnehagen blir påvirket og påvirker samfunnet ved arbeid med avfall?

Det tredje spørsmålet jeg analyserer fra intervjuene besvarer hvordan barnehagelærerne mener barnehagen påvirkes og påvirker samfunnet. Når jeg analyserer hvordan de forskjellige barnehagelærerne føler samfunnet påvirker barnehagens arbeider med avfall finner jeg noen forskjeller. I Marihønen Barnehage trekker Bjarne frem at de ikke fortsatte med å resirkulere plast, da de fant ut at alt ble kastet i den samme restavfalls beholderen utenfor barnehagen. Jeg fikk vite litt mer om dette og det kommer frem at barnehagen forstår det slik at de må betale mye ekstra for å få plast hentet av BIR, selskapet som henter avfall i Bergen. Da personalet fant ut av løsningen var slik følte de det var lite vits å sortere avfallet inne på avdelingen. De sier de gjerne kunne arbeidet med mer med resirkulering, men Bjarne føler det ikke er lagt opp godt nok til at det er gjennomførbart i deres barnehage. Jeg vil likevel argumentere med at alt vi gjør på avdelingen er med på å påvirke barna, om barnehagen legger vekt på å resirkulere på avdelingen kan dette skape gode holdninger og handlinger hos barna. På samme måte kan holdninger som er negative til å resirkulere, på grunn av prisen, ha motsatt effekt. Jeg vil argumentere for at alle aktiviteter som gjennomføres ikke trenger å være bærekraftige her og nå om det skjer en bærekraftig utvikling fremover i tid (Langholm & Heggen, 2019). Jeg tror derfor det er viktig at vi resirkulerer og at personalet har gode holdninger til resirkuleringen, selv om de vet avfallet blir kastet i samme avfall utenfor barnehagen. Rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017) sier også at vi skal fremme gode holdninger og verdier til barna om bærekraftig utvikling, noe vi gjør om det blir arbeidet med på avdelingen. Videre trekker Bjarne fram media og samfunnets holdninger om rundt miljøer med på å påvirke at barnehagen bør arbeide med avfall. Bjarne mener også at barnehagen spiller en stor rolle som påvirker av samfunnet. Han føler barna tar med seg nye holdninger og verdier de har jobbet med i barnehagen hjem, noe som gjør foreldrene beviste. Bjarne mener barnehagebarna kan få holdninger som de tørr å kommunisere til andre, eksempel vis hvis de ser noen kaste avfall i skogen som de har brukt tid på å rydde.

I Fjelltoppen Barnehage trekker Kjell frem at de blir påvirket gjennom å være en miljøfyrtårnsertifisert barnehage. Ved siden av dette føler han ikke et så stort press fra samfunnet, men det er et lite press for at de skal arbeide med det. Kjell føler at det å være miljøvennlig er noe som blir sett på som kult og at det derfor er noe som blir arbeidet med. I

Fjelltoppen Barnehage har foreldrene engasjert seg for at barnehagen skal bli mer miljøvennlig. Det er foreldre som har kommet med forslaget til å slutte å bruke blå skoposer når de skal inn i barnehagen. Kjell føler at foreldrene i barnehagen bryr seg om naturvern og ønsker at de skal arbeide med tema avfall i barnehagen. Når Kjell får spørsmål om hvordan barnehagen kan påvirke samfunnet trekker han frem foreldresamarbeid, hvor personalet prøver å være gode rollemodeller og synliggjøre hvorfor de handler som de gjør. De har kommet med forslag til å få ned forbruket av yoghurt begre for foreldre, noe som kan være en stor påvirkning. McNichol et al. (2011) hevder at avfall i barnehagen kan reduseres kraftig gjennom å arbeide sammen med foreldre på å få ned forbruket i innpakning av medbrakt mat til barnehagen.

I Trestammen Barnehage kommer det frem at påvirkning for å arbeide med avfall kommer fra flere hold. Stian begynner med å snakke om hvordan de har følt påvirkning fra andre barnehager. De har sett at flere barnehager har sluttet med blå skoposer, noe de slutter med for å ikke være noe dårligere enn andre barnehager. Den største påvirkningskraften han trekker frem er media, gjennom nyheter og barnas nyheter. De siste årene har plast i havet vært mye oppe, og noe de føler de bør arbeide med. Stian er den eneste barnehagelæreren som trekker frem Rammeplanen for barnehagen som en påvirker, men føler ikke noe press for å gjøre alt den sier. Dette er det eneste intervjuet hvor Rammeplanen blir nevnt, noe som er spennende. I denne situasjonen blir det derimot lagt vekt på at den ikke føles styrende for virksomheten. Det er noe jeg synes er veldig rart, rammeplanen er en utdypning av barnehageloven og er like forpliktende som loven (Thoresen, 2015). Rammeplanen skal derfor være med på å styre arbeidet i barnehagen, men en pedagogisk leder velger selv hvor tyngden i arbeidet skal være, så lenge de arbeider med det Rammeplanen og Barnehageloven legger rammer for. Jeg mener Rammeplanen burde vært trukket frem som en større påvirkningskraft i alle intervjuene. Det kan riktignok være at intervjupersonene ikke så på dette som påvirkning utenfra, siden Rammeplanen er en så naturlig del av barnehagehverdagen. Stian er den eneste som føler barnehagen kan ha en litt negativ påvirkningskraft, han har hørt at foreldre kan bli lett irriterte og sure, fordi de føler seg mast på til å arbeide med avfall. I Trestammen Barnehage har de prøve å påvirke foreldrene til å endre sine vaner i et bruk og kast samfunn, ved å arrangere bokbytte dag.

Det er spennende å se at i to av barnehagene føler de at barnehagen påvirker foreldrene på en positiv måte, mens i Trestammen Barnehage har de sett litt negative holdninger fra foreldrene. Jeg vet ikke hvordan disse holdningene er kommet, men jeg tror barna påvirker foreldrene i

stor grad. Mackey (2012) hevder at barna påvirker i større grad enn det vi ofte tror. I hennes forskningsprosjekt endret barna foreldrenes avferd ved at de begynte å gå til barnehagen i stedet for å kjøre bil. Derfor tror jeg arbeidet med avfall er med på å påvirke i større grad enn det barnehagelæreren velger å trekke frem. Etter intervjuet i Fjelltoppen barnehage får jeg høre fra Kjell at foreldre bruker lang tid på å gå til butikken med barna, fordi de skal plukke søppel hele veien.

Jeg synes det er rart at ingen trekker frem Rammeplan for barnehagen som påvirkning av hvordan barnehagen arbeider med avfall. Rammeplanen sier tydelig at vi skal arbeide med bærekraftig utvikling og de tre barnehagelæreren har god kunnskap med rammeplanen. Likevel er det ingen av dem som trekker den fram som en påvirknings kraft til å arbeide med bærekraftig utvikling eller avfall i barnehagehverdagen.

5.0. Resultat

Jeg ser en positiv trend hos alle barnehagelærerne som ble intervjuet. I tråd med det som står i litteraturen om at barn er kompetente nok til å arbeide med større miljøproblem, alle intervjupersonene viser at de har dette synet på barna. Det kommer frem på en tydelig måte at de mener avfall i barnehagen er noe alle barn kan være med på, arbeidsmåten må bare tilpasses de barna som er en del av arbeidet. Det er opp til hver enkelt barnehagelærer hvordan de ønsker å tilnærme seg arbeid med avfall i barnehagen, men alle trekker frem miljøtrappa som en måte å arbeide med avfall på. Det kommer også frem at de jobber med det som er nærliggende for barna, som Pramling Samuelsson (2011) hevder er det viktig at vi arbeider med problemer som er nærliggende barna, etter egne erfaringer fra barnehagen har jeg sett at plast i havet er noe barna har kjennskap til. Jeg har sett dette i barnehagen og da jeg har vært på akvariet i Bergen med barn, hvor det er en plast utstilling. Flere av intervjupersonene velger også å trekke frem arbeid med havet eller turer til akvariet når de snakker om arbeid med avfall i barnehagen. Dette tolker jeg som at de velger å ta for seg problemer som er nærliggende barna og at de bygger på de erfaringene og kunnskapene barna allerede har.

Når jeg ser hvordan barnehagene ønsker å arbeide med avfall gjennom resirkulering, syns jeg det er rart at det ikke er lagt bedre opp til at barnehagene kan arbeide med avfall. Mye av avfallet må tas med ett stykke bort fra barnehagen, noe som kan skape gode turmuligheter for barna, men som samtidig krever at det må planlegges og gjennomføres i arbeidstiden, noe som ikke alltid er like lett. Jeg sitter igjen med følelsen av at det kunne og burde vært lagt bedre opp til at barnehagene kunne arbeidet med avfall, spesielt gjennom resirkulering.

Iliopoulou (2018) hevder at barnehagen fokuserer mer på aktiviteter og mindre på barnas handling og forståelse, og at avfall ikke blir arbeidet med systematisk i barnehagen. Dette er noe som ikke gjenspeiler seg i alle intervjuene mine. Jeg føler at i Marihønen og Fjelltoppen barnehage fokuserer de på å forståelsen hos barna. Det er fortsatt slik at læringspotensialet som er tilstede for læring om avfall bør bli større. Jeg mener derfor i tråd med Jørgensen et al. (2018) at ved å arbeide med dette i barnehagealder vil barna som voksne bli mer bevisste på hvordan de arbeider med avfall, etter de møter avfall som barn i Trestammen barnehage.

Det er veldig spennende at de tre barnehagelærerne trekker frem miljøtrappa for hvordan og hvorfor de arbeider med avfall. Dette viser meg at de ser på barna som kompetente deltakere i miljøproblemene og at de mener barna har en påvirkningskraft når de kommer ett vist stykke på veien. Det viser også at barnehaglærerne har ett langsiktig mål hvor barnehagebarna til slutt skal ha holdninger og ta egne valg som er bærekraftige. Dette er noe som kan skje i barnehagen eller senere i livet. Fra det ene intervjuet finner jeg at barna påvirker foreldre til å plukke søppel når de går til butikken. Barna har agens, og er blitt endringsagenter.

Fra min tolkning av funnene, ser jeg at den barnehagen som arbeider mest med avfall og som er mest åpne for påvirkning i barnehagen og barna sin påvirkning er i barnehagen som er miljøfyrtårn sertifisert. Jeg tror slike tiltak kan gjøre barnehagen mer bevisst på spesielle felt de ønsker å arbeide med. Det legger også rammer for hva en må gjøre, rammer som blir fulgt opp av organisasjoner som Miljøfyrtårn eller Grønt Flag. Rammeplanen for barnehagen er et styringsdokument som egentlig skal legge slike rammer for hverdagen i barnehagen. Siden ingen av intervjupersonene trekker frem rammeplanen under intervjuene virker det som at den ikke styrer hvordan det arbeides med avfall i barnehagen i så stor grad.

6.0. Avslutning

Jeg ser at alle barnehagelærerne ønsker å arbeide med avfall i barnehagen, noen arbeider mer med det enn andre, men alle arbeider litt med avfall. Resirkulering er den aktiviteten de fleste trekker frem som hvordan de arbeider med eller ønsker å arbeide med avfall. Jeg tror samfunnet og barnehagen sammen kan arbeide med å gjøre det lettere for barnehager å arbeide med avfall, i hvert fall bør alle barnehager ha en lik ordning som gjør at de kan begynne arbeide med barna. På tross av at alle arbeider med avfall er det ikke så mye arbeid med reduksjon, noe som blir sett på som den viktigste måten å arbeide med avfallet på (Langholm & Heggen, 2019). Når vi skal arbeide med miljøproblemer kan det være fint å arbeide mot ett mål, og huske at vi kan gjøre gode tiltak for å redde jorden. Det er ikke så

mange år siden ozonlaget var ett stort problem, men når alle gikk sammen for å arbeide med å tette hullene klarte vi å fikse og reversere problemet med ozonlaget. Slik er det også inn i andre problemer, når vi alle jobber sammen store som små, kan vi løse selv de største problemene (Davis & Elliott, 2003). Derfor er arbeid med avfall i barnehagen viktig. Barnehagelærerne som er med i denne undersøkelsen viser at de arbeider med avfall godt, men at potensialet for arbeid med avfall er større og noe vi kan bli bedre på.

7.0. Referanser

- Arnold, H. E., Cohen, F. G. & Warner, A. (2009). Youth and Environmental Action: Perspectives of Young Environmental Leaders on Their Formative Influences. *Journal of Environmental Education*, 40(3), 27-36. <https://doi.org/10.3200/JOEE.40.3.27-36>
- Barnehaeloven. (2005). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/2005-06-17-64>
- Bergan, V. & Bjørndal, K. E. W. (2019). *Bærekraft i praksis i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Carson, R. (1956). Help Your Child to Wonder. *Woman's Home Companion*, 35-39.
- Chawla, L. (2006). Learning to Love the Natural World Enough to Protect It, nr. 2(Barn), 57-78.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Davis, J. (2009). Revealing the research 'hole' of early childhood education for sustainability: a preliminary survey of the literature. *Environmental Education Research*, 15(2), 227-241. <https://doi.org/10.1080/13504620802710607>
- Davis, J. (2015). What is early childhood education for sustainability and why does it matter? I J. M. Davis (Red.), *Young children and the environment : early education for sustainability* (s. 7-32). Port Melbourne, Vic: Cambridge University Press.
- Davis, J. & Elliott, S. (2003). *Early childhood environmental education: making it mainstream*. Watson: Early Childhood Australia
- Heggen, M. P. (2015). Bærekraftig utvikling i norske barnehager - et spørsmål om naturfølelse? I O. Hallås & G. Karlsen (Red.), *Natur og danning : profesjonsutøvelse, barnehage og skole* (s. 117-134). Bergen: Fagbokforl.
- Iliopoulou, I. (2018). How Young Children Think They Can Act for the Environment: The Case of Forest and Waste. *Education 3-13*, 46(3), 249-213, 2018, Vol.2046(2013), p.2249-2263. <https://doi.org/10.1080/03004279.2016.1236829>
- Jørgensen, N. J., Madsen, K. D. & Læssøe, J. (2018). Waste in education: the potential of materiality and practice. *Environmental Education Research*, 24(6), 807-817. <https://doi.org/10.1080/13504622.2017.1357801>
- Kasin, O. (Red.). (2019). *Bærekraftig utvikling : pedagogiske tilnærminger i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kasin, O. & Haugen, A. S. (2019). Bærekraftig utvikling - historisk tilbakeblikk. I O. Kasin (Red.), *Bærekraftig utvikling - pedagogiske tilnærminger i barnehagen* (s. 23-42). Bergen: Fagbokforlaget
- Kasin, O. & Langholm, G. (2019). Pedagogikk for en bærekraftig utvikling. I O. Kasin (Red.), *Bærekraftig utvikling : pedagogiske tilnærminger i barnehagen* (s. 155-168). Bergen: Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagen : innhold og oppgaver* (2. utg. utg.). Oslo: Pedlex norsk skoleinformasjon.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg., 2. oppl. utg., T. M. Anderssen & J. Rygge, Overs.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Langholm, G. (Red.). (2017). *Forskerfrøboka* (2. utg. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

- Langholm, G. & Heggen, M. P. (2019). Å (for)bruke for en bærekraftig fremtid. I O. Kasin (Red.), *Bærekraftig utvikling : pedagogiske tilnæringer i barnehagen* (s. 189-208). Bergen: Fagbokforlaget.
- LOOP. (2018). Avfallspyramiden. Hentet 22 Mai 2019 fra <https://loop.no/avfallspyramiden/>
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (3. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Mackey, G. (2012). To know, to decide, to act: the young child's right to participate in action for the environment. *Environmental Education Research*, 18(4), 473-484.
<https://doi.org/10.1080/13504622.2011.634494>
- McNichol, H., Davis, J. M. & O'Brien, K. R. (2011). An ecological footprint for an early learning centre: identifying opportunities for early childhood sustainability education through interdisciplinary research. *Environmental Education Research*, 17(5), 689-704.
<https://doi.org/10.1080/13504622.2011.572161>
- Miljøfyrtårn. (2019a). Hentet 09.05 2019 fra <https://www.miljofyrtarn.no/avansert-sok/?finn=virksomhet#resultat>
- Miljøfyrtårn. (2019b). Hentet 18.05. 2019 fra <https://www.miljofyrtarn.no/avansert-sok/?finn=kriterier#resultat>
- Mohamed, R. M. S. R., Al-Gheethi, A. A. & Yaakob, M. A. (2017). Recycling of solid wastes at kindergartens centers. *Songklanakar Journal of Science and Technology (SJST)*, 39(1), 69-75. <https://doi.org/10.14456/sjst-psu.2017.8>
- Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Pramling Samuelsson, I. (2011). Why We Should Begin Early with ESD: The Role of Early Childhood Education. *International Journal of Early Childhood*, 43(2), 103-118.
<https://doi.org/10.1007/s13158-011-0034-x>
- Statistisk Sentralbyrå. (2019). Barnehager, 2018, endelige tall. Hentet 09.05.2019 fra <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/barnehager/aar-endelige/2019-03-13#content>
- Thoresen, I. T. (2015). *Barnehagelæreren : profesjon, politikk og forskning*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Unesco. The fore dimensions of sustainable development. Hentet 21. Mai 2019 fra http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_a/popups/modo4to1s03.html
- United States Environmental Protection Agency. (2016). Learn About Sustainability. Hentet 18. Mai 2019 fra <https://www.epa.gov/sustainability/learn-about-sustainability#what>
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen*. Oslo: Pedlex.
- Verdenskommisjonen for miljø og utvikling. (1987). *Vår felles framtid*. Oslo: Tiden norsk forlag.

8.0. Vedlegg

8.1. Vedlegg 1. Informasjonsskriv med samtykkeerklæring

Vedlegget er anonymisert for å holde besvarelsen anonym.

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Pedagogisk arbeid med avfall i barnehagen - En undersøkelse om hvordan barnehagelærere arbeider med avfall i barnehagehverdagen”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se hvordan barnehagelærere arbeider pedagogisk med avfall, søppel, i barnehagen. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette forskningsprosjektet er å finne ut hvordan barnehagelærere arbeider pedagogisk med avfall i barnehagehverdagen. Jeg ønsker å finne ut hvorfor og hvordan barnehagelæreren prioriterer eller nedprioriterer arbeid med avfall i barnehagen. Dette forskningsprosjekt er min bacheloroppgave på barnehagelærerstudiet. Informasjonen som blir hentet inn i forskningsprosjektet skal ikke brukes til andre formål enn i min bacheloroppgave.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet Fakultet for lærarutdanning, kultur og idrett er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg har valgt ut noen barnehager jeg ønsker å gjennomføre intervju i. Barnehagene er bestemt ut ifra lokasjon, at barnehagene er lokalisert i Bergen. Jeg ønsker en diversitet i barnehagene som deltar, derfor inviteres barnehager med forskjellige satsningsområder, eks. natur eller resirkulering og barnehager med satsningsområder som ikke retter seg direkte eller spesifikt mot disse temaene.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i mitt forskningsprosjekt innebærer det et intervju på ca. 20-30 minutter. Intervjuet vil inneholde spørsmål om Hvordan arbeid med avfall i barnehagen skjer, hvordan det blir lagt opp til arbeid med avfall i barnehagen. Det vil bli brukt lydopptak og notater under intervjuet, dette krever en underskrift på samtykkeskjema. Lydopptak og underskrift på samtykkeskjema er de eneste personopplysningene som blir samlet inn. Intervjuet vil bli tatt opp på en ekstern lydopptaker som ikke er koblet opp mot internett eller andre datamaskiner. All behandling av personopplysninger foregår på HVL sin forskningsserver. Lydopptaket blir transkribert med fiktive navn på en datamaskin som er passord beskyttet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger som kan kobles direkte til din deltagelse vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- De som vil ha tilgang til materialet er student og veileder Anita Tvedt Crisostomo
- Tiltakene jeg vil gjøre for å holde opplysninger konfidensielt. I forbindelse med lydopptak trengs en underskrift av de som deltar på intervjuet, denne underskriften skjer manuelt og blir lagret avskilt fra resten av informasjonen. Ditt navn blir byttet ut med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrig data. Lydopptaker som blir brukt under intervjuet har ikke GPS eller andre funksjoner som kobler den opp til internett. Lydopptaket vil bli transkribert på en passord beskyttet datamaskin. Etter lydopptakene er transkribert vil lydopptaket oppbevares på Forskningsserveren til HVL til etter at prosjektet er avsluttet.
- Det er student, som gjennomfører intervjuene og som har ansvaret for å samle inn, bearbeide, behandle og transkribere data.

Deltakere i forskningsprosjektet vil ikke kunne gjenkjennes i oppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 31.05.2019. Når prosjektet er avsluttet vil alle personopplysninger og lydopptak slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskulen på Vestlandet ved Anita Tvedt Crisostomo, Anita.Tvedt.Crisostomo@hvl.no, tlf. 55 58 71 40.
- Høgskulen på Vestlandet student, Epost....., tlf.

- Vårt personvernombud: Halfdan Mellbye, personvernombud@hvl.no, tlf. 55 30 10 31.
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

.....
Anita Tvedt Crisostomo

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Pedagogisk arbeid med resirkulering i barnehagen - En undersøkelse om hvordan barnehagelærere arbeider med resirkulering i barnehagehverdagen, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- At der kan tas opp lydopptak under gjennomføringen av intervjuet. Lydopptaket behandles som beskrevet i samtykkeskjemaet.
- At datamaterialet jeg har deltatt i formidles og publiseres anonymisert som beskrevet i samtykkeskjemaet.
- At prosjektets datamateriale med personopplysninger lagret på Høgskulen på Vestlandet sin forskningsserver som beskrevet i samtykkeskjemaet, lagres frem til prosjektet er avsluttet ca. 31.05.2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2. Vedlegg 2.

Godkjenning fra NSD til å gjennomføre forskningsprosjektet, vedlegget er anonymisert for å holde besvarelsen anonym

5.3.2019

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Pedagogisk arbeid med resirkulering i barnehagen En undersøkelse om hvordan barnehagelærere arbeider med resirkulering i barnehagehverdagen

Referansenummer

117389

Registrert

27.02.2019

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Senter for utdanningsforskning

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Anita Tvedt Crisostomo, Anita.Tvedt.Crisostomo@hvl.no, tlf: 55587140

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student

Prosjektperiode

25.02.2019 - 07.06.2019

Status

01.03.2019 - Vurdert

Vurdering (2)

01.03.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 27.02.2019, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringer gjennomføres.

5.3.2019

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 07.06.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Kajsa Amundsen
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

27.02.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 27.02.2019, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/5c51b2cc-2db6-4125-87d2-8fb72431a7ab>

2/3

5.3.2019

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringer gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 07.06.2019. Opplysningene skal oppbevares frem til 31.12.2020 for ferdigstilling av masteroppgaven.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Kajsa Amundsen
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)